

Sygnatura akt I C 303/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu – Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Dagmara Kos

Protokolant: Agnieszka Sobolczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2023 roku w Sieradzu na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. i G. K.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie ewentualnie o zapłatę i ustalenie

1. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów M. K. i G. K. kwotę 197.017,92 (sto dziewięćdziesiąt siedem tysięcy siedemnaście złotych dziewięćdziesiąt dwa grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 lipca 2023 r. do dnia zapłaty,
2. w pozostałym zakresie powództwo oddala,
3. zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów M. K. i G. K. kwotę 6.417,00 (sześć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 303/23

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 czerwca 2023 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Sieradzu przeciwko pozwanemu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. powodowie M. K. i G. K. wnosili o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 197.017,92 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następującego po dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kwot stanowiących świadczenie nienależne uzasadnione nieważnością umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. i ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. Ewentualnie na wypadek nie uwzględnienia powyższego żądania wnosili o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwoty 66.177,81 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następującego po dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kwot stanowiących nadpłatę powstałą na skutek wykonywania abuzywnych klauzul umownych: klauzul indeksacyjnych (waloryzacyjnych) określonych w umowie nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. i ustalenie bezskuteczności postanowień umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. stanowiących klauzule umowne: klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne). Jednocześnie wnosili oni o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej uiszczonej od pełnomocnictwa.

(pozew- k.3-13)

W odpowiedzi na pozew pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej na jego rzecz zwrotu kosztów procesu wraz z należnymi odsetkami w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa według norm przepisanych. Z ostrożności procesowej podnosił zarzut nadużycia przez powodów prawa polegający na próbie wykorzystania przepisów dotyczących ochrony konsumentów w celu uzyskania nadmiernych korzyści, nieproporcjonalnych względem zarzucanego bankowi nieprecyzyjnego sformułowania treści umowy.

(odpowiedź na pozew- k.108-122)

Na rozprawie w dniu 20 października 2023 r. pełnomocnik powodów popierał powództwo a pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:04:23 – 00:41:41- koperta k.175)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W 2005 r. będący małżonkami pozostającymi w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej powodowie M. K. i G. K. potrzebowali środków finansowych w kwocie 25.000,00 zł na remont domu i w celu ich pozyskania postanowili zaciągnąć kredyt. W tamtym czasie mieli oni już zaciągnięte dwa kredyty powiązane z walutą franka szwajcarskiego w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna Oddział w Ł.. Planując zaciągnąć kolejny kredyt powód udał się do tego banku, jednak tam odmówiono mu zawarcia umowy kredytu. W dalszej kolejności powód udał się do poprzednika prawnego pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. sprawdzić ofertę kredytową tego banku. Pracownik tego banku nie przedstawił mu oferty kredytu złotówkowego. Zaproponował mu zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Namawiał go też do spłacenia oferowanym kredytem kredytu, który powodowie zaciągnęli w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna Oddział w Ł.. Pracownik banku informował powoda, że frank szwajcarski jest stabilną walutą i że opłaca się wziąć kredyt indeksowany jej kursem. Nie pokazywał mu informacji historycznej, z której wynikałoby jak w poprzednich latach zmieniał się kurs tej waluty. Nie przedstawiał mu też symulacji, z której wynikałoby jak zmieni się zobowiązanie, gdy kurs franka szwajcarskiego wzrośnie. Nie informował go też w jaki sposób bank tworzy własne tabele kursowe.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175)

Na drugim spotkaniu w banku powodowie byli razem. Na spotkaniu tym pracownik banku także nie proponował powodom zawarcia umowy kredytu złotówkowego i nadal proponował zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego, którym zostałyby spłacone kredyty, które powodowie zaciągnęli w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna Oddział w Ł.. Pracownik banku informował powódkę, że frank szwajcarski jest stabilną walutą i że bank ma dobrą historię i powodowie mogą mu zaufać. Nie pokazywał jej informacji historycznej, z której wynikałoby jak w poprzednich latach zmieniał się kurs franka szwajcarskiego. Nie przedstawiał też symulacji, z której wynikałoby jak zmieni się zobowiązanie powodów, gdy kurs franka szwajcarskiego wzrośnie. Nie informował jej też w jaki sposób bank tworzy własne tabele kursowe.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175)

Powodowie zdecydowali się złożyć wniosek o udzielenie im oferowanego przez poprzednika prawnego pozwanego kredytu. W dniu 2 października 2008 r. złożyli wniosek kredytowy, w którym wnioskowali o kredyt w wysokości

125.000,00 zł w walucie (...) na okres 240 miesięcy. We wniosku tym oświadczyli, że powód prowadzi działalność gospodarczą w firmie (...) w Ł. a powódka nie prowadzi działalności gospodarczej. Jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu zaproponowali hipotekę na nieruchomości położonej w B. oznaczonej numerem działki (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...), weksel własny in blanco, cesję praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych i przejściowo ubezpieczenie kredytu.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175, ks erokopia wniosku- k.128-132)

W dniu 15 września 2005 r. wydana została decyzja kredytowa, z której wynikało, iż powodom został przyznany kredyt w kwocie 119.595,00 zł a warunkiem przyznania kredytu będzie ustanowienie prawnego zabezpieczenia w postaci ustanowienia hipoteki kaucyjnej do kwoty 179.392,50 zł na nieruchomości objętej księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Łasku, ubezpieczenie kredytu w (...) S.A. i (...) S.A.

(kserokopia decyzji kredytowej- k.138-139)

Powód przed podpisaniem umowy był w banku trzy razy a powódka dwa razy. Gdy przybyli na spotkanie w celu podpisania umowy, była już ona przygotowana do podpisu. Powodowie nie czytali dokładnie umowy przed podpisaniem a jedynie przeczytali to, co uważali za najistotniejsze.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175)

W dniu 19 września 2005 r. powodowie zawarli z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). Jak wynikało z § 1 ust. 1 tej umowy kredyt udzielony został na refinansowanie kredytów mieszkaniowych Własny K. udzielonych przez (...) S.A. Oddział w Ł., pokrycie kosztów prac remontowych w domu jednorodzinnym położonym w (...) na działce nr (...) i pokrycie opłat okołokredytowych. Zgodnie z § 1 ust. 2 i 3 tej umowy kwota kredytu wynosiła 119.595,00 zł i była waloryzowana kursem (...). W myśl § 1 ust. 4 tej umowy okres kredytowania wynosił 156 miesięcy to jest od dnia 19 września 2005 r. do dnia 1 października 2018 r. W myśl § 1 ust. 5 umowy kredyt miał być spłacany w równych ratach kapitałowo – odsetkowych. Zgodnie z § 1 ust. 7 umowy bank jako prowizję za udzieleniu kredytu pobrał 1% kwoty kredytu to jest 1.195,95 zł.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175, kserokopia umowy kredytu- k.30-33)

Jak wynikało z § 7 ust. 1 umowy kredytu kwota kredytu wyrażona w walucie (...) określona miała być na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu.

(kserokopia umowy kredytu- k.30-33)

Zgodnie z § 5 umowy kwota kredytu miała być wypłacona w następujący sposób: kwota 59.500,00 zł przelana na rachunek bankowy prowadzony przez (...) S.A. Oddział w Ł. tytułem spłaty kredytu mieszkaniowego, kwota 23.400,00 zł przelana na rachunek bankowy prowadzony przez (...) S.A. Oddział w Ł. tytułem spłaty kredytu mieszkaniowego, kwota 31.000,00 zł przekazana na rachunek wskazany przez kredytobiorców tytułem pokrycia kosztów prac remontowych i kwota 5.695,00 zł przekazana na rachunek wskazany przez kredytobiorców tytułem pokrycia opłat okołokredytowych.

(kserokopia umowy kredytu- k.30-33)

Jak wynikało z § 8 umowy uruchomienie kredytu miało nastąpić po podpisaniu umowy, uiszczeniu przez kredytobiorców wpłaty z tytułu prowizji, ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu określonych w umowie oraz spełnieniu warunków określonych w § 4 ust. 2 umowy. Zgodnie z § 8 ust. 6 umowy bank miał uruchomić kredyt w terminie 3 dni roboczych (z wyłączeniem sobót) od daty wskazanej przez kredytobiorców w pisemnej dyspozycji uruchomienia kredytu.

(kserokopia umowy kredytu- k.30-33)

W myśl § 12 ust. 2 umowy harmonogram spłat kredytu stanowił integralną część umowy i miał być doręczany kredytobiorcom listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat miał być sporządzany w (...). Zgodnie z § 12 ust. 4 umowy raty kapitałowo – odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50. W § 13 ust. 1 umowy kredytobiorcy zlecili i upoważnili mBank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku eKonto a zlecenie to było nieodwołalne i wygasło po całkowitym rozliczeniu kredytu.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175, kserokopia umowy kredytu- k.30-33, wydruk harmonogramu spłat- k.35-36)

Zgodnie z § 11 ust. 1 w zw. § 1 ust. 8 umowy kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która na dzień zawarcia umowy wynosiła 2,75 %. W myśl § 11 ust. 2 umowy zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji.

(kserokopia umowy kredytu- k.30-33)

Zabezpieczeniem spłaty kredytu w myśl § 3 umowy miała być hipoteka kaucyjna do kwoty 179.392,50 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w (...) oznaczonej numerem działki (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Łasku i przelew na rzecz mBanku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką na kwotę nie niższą niż 300.000,00 zł a prawnym zabezpieczeniem na okres przejściowy do czasu przedłożenia w mBanku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki ustanowionej na rzecz mBanku było ubezpieczenie kredytu w (...) S.A. i (...) S.A.

(kserokopia umowy kredytu- k.115-119)

W wykonaniu umowy kredytodawca wypłacił powodom w dniu 27 września 2005 r. kwotę 119.595,00 zł co stanowiło równowartość 48.683,14 CHF.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175, kserokopia zaświadczenia- k.64-72, kserokopia potwierdzenia wypłaty kredytu- k.145)

W dniu 31 maja 2012 r. powodowie zawarli z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. aneks do umowy kredytu, na podstawie którego dokonali zmian postanowień umowy dotyczących oprocentowania kredytu.

(kserokopia aneksu do umowy kredytu- k.52)

Kredyt został spłacony w całości. W okresie od 2 listopada 2005 r. do dnia 1 października 2018 r. powodowie wpłacili na poczet spłaty kredytu kwotę 197.018,42 zł.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175, kserokopia zaświadczenia- k.64-72)

Powodowie oświadczyli na rozprawie, że mają świadomość, iż w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu pozwany może żądać od nich zwrotu kapitału i wynagrodzenia za korzystanie z kapitału oraz, że mając tę świadomość chcą aby Sąd stwierdził nieważność umowy kredytu.

(zeznania powodów: M. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:33:13 – 00:38:03 w zw. z 00:05:36 – 00:21:00- koperta k.175, G. K.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 20 października 2023 r. 00:38:03 – 00:39:03 w zw. z 00:21:00 – 00:35:41- koperta k.175)

Ustaleń stanu faktycznego Sąd dokonał w oparciu o zeznania powodów a także w oparciu o powołane wyżej dokumenty, których treści strony nie kwestionowały a pozostałe złożone dokumenty Sąd pominął, jako że nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Jeśli chodzi o dokument w postaci protokołu zeznań świadka H. P., to Sąd pominął go z uwagi na to, że H. P. nie brał udziału w zawarciu umowy przez powodów a wobec tego nie było możliwym do ustalenia w oparciu o jego zeznania czy przedstawiona przez niego ogólna procedura zawierania umów kredytowych była zastosowana w przypadku powodów.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów na fakty wskazane w pozwie uznając, iż nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powodowie domagali się w pierwszej kolejności ustalenia, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 19 września 2005 r. zawartej między powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. i zasądzenia od pozwanego na solidarnie na ich rzecz kwoty 197.017,92 zł stanowiącej zwrot kwot wpłaconych na podstawie tej umowy.

Jak wynika z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że interes prawny w rozumieniu tego przepisu istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Niepewność ta musi mieć charakter obiektywny, to jest istnieć na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Dlatego też nie można zakwestionować interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych jak i przyszłych możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, czy sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., II CK 395/05).

W ocenie Sądu powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu nie istnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. Ponieważ umowa ta, jak wynika z zaświadczenia banku, została już wykonana, orzeczenie ustalające jej nieważność, nie jest powodom do niczego potrzebne. Po wykonaniu umowy bank bowiem nie żąda już od powodów żadnych świadczeń i nie istnieje żaden spór, który orzeczenie stwierdzające nieważność umowy, rozstrzygnie na przyszłość.

W tej sytuacji żądanie ustalenia, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 19 września 2005 r. zawartej między powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W., jako niezasadne należało oddalić.

Ponieważ powodowie żądali zwrotu uiszczonych przez nich na rzecz pozwanego świadczeń wynikających z tej umowy, która ich zdaniem była nieważna, dla rozstrzygnięcia tego żądania przesłankowo tylko należało ustalić czy umowa ta była umową ważną.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2324 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika, że umowa kredytu jest umową nazwaną. Wynikająca z ustawy definicja tej umowy wskazuje, że jest ona umową dwustronnie zobowiązującą. Z jednej strony bank zobowiązany jest do oddania do dyspozycji drugiej strony kwoty kredytu, a jednocześnie staje się uprawniony do uzyskania spłaty oddanej do dyspozycji kredytobiorcy kwoty. Z drugiej strony, kredytobiorca ma prawo domagać się od banku wypłaty kredytu a potem obciąża go obowiązkiem zwrotu oddanej do jego dyspozycji kwoty. Wobec nałożenia na kredytobiorcę obowiązku zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku, umowa kredytu jest odpłatna. Jest też umową konsensualną, to znaczy dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być też określone zasady spłaty sumy kredytu.

W chwili zawarcia umowy kredytu przez powodów prawo bankowe nie przewidywało literalnie możliwości udzielania kredytów denominowanych i indeksowanych. Dopiero ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 165, poz. 984), która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., dodano w art. 69 ust. 2 pkt 4 a, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa o kredyt powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo – odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ponadto ustawą tą do art. 69 dodano ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Choć ustawa prawo bankowe w chwili zawarcia umowy literalnie nie przewidywała możliwości udzielania kredytów indeksowanych, nie budzi wątpliwości Sądu dopuszczalność konstruowania w tym czasie zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym. Zastosowanie bowiem konstrukcji przeliczeń pomiędzy walutą krajową i walutami zagranicznymi w celu ustalenia wysokości świadczeń, do których obowiązany jest kredytobiorca w ramach realizacji obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu i zapłaty odsetek nie narusza istoty umowy kredytu. Nadal

zachowana jest zasada, zgodnie z którą bank udostępnia kredytobiorcy kapitał kredytu, kredytobiorca go wykorzystuje i zobowiązany jest do zwrotu. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane będą strony, ale nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy. Zabieg taki mieści się w granicach swobody umów (art. 353¹ kc) W przypadku umów kredytu indeksowanego miała miejsce modyfikacja istniejącej umowy nazwanej – umowy kredytu, która doprowadziła do wykształcenia się w obrocie pewnego rodzaju tych umów, cechujących się określonymi zasadami ustalania świadczeń stron. Wykształcenie się w praktyce umów o określonych cechach doprowadziło następnie do ich częściowej regulacji ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw.

Zgodnie z art. 4 powołanej wyżej ustawy w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4 a w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Wskazany przepis wprost potwierdza zatem stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą prawo bankowe do umów zawartych przed tą nowelizacją. W tej sytuacji nielogicznym byłoby uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne jako niedopuszczalne w dacie ich zawierania.

Powodowie twierdzili, że zawarta przez nich umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne, przez co jest nieważna.

Zgodnie z art. 385¹ kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisu tego wynika zatem, że aby uznać postanowienie umowne za niedozwolone powinny zostać spełnione następujące przesłanki:

- postanowienie nie było indywidualnie uzgodnione (nie było negocjowane),
- postanowienie nie dotyczy sformułowanych jednoznacznie głównych świadczeń stron,
- w wyniku zawarcia w umowie tego postanowienia prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- doszło tym samym do rażącego naruszenia interesów konsumenta.

W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, iż w czasie zawierania umowy powódka nie prowadziła działalności gospodarczej i zawierając ją działała jako konsumentka. Nie ulega też wątpliwości, iż powód prowadził wówczas działalność gospodarczą. Nie oznacza to jednak, iż powód nie mógł w tym czasie zawierać umów w charakterze konsumenta. W ocenie Sądu zawierając umowę kredytu z dnia 19 września 2005 r. powód działał właśnie jako konsument. Powód potrzebował kredytu na spłatę kredytów mieszkaniowych i na remont domu, w którym mieszkał z powódką i w którym nigdy nie była prowadzona działalność gospodarcza. Cel, na jaki udzielony został kredyt, nie był więc związany z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powoda. Skoro zatem obojgu powodom przysługiwał status konsumenta przy zawarciu umowy kredytu, umowę można badać pod kątem zawierania przez nią niedozwolonych postanowień umownych.

W przedmiotowej sprawie Sąd nie miał wątpliwości, że kredytobiorcy nie mieli wpływu na kształt postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych zawartych w § 7 ust. 1 i § 12 ust. 4 umowy. Od ich decyzji zależało czy zawrzeć umowę, w jakiej wysokości chcieliby zaciągnąć kredyt i na jaki okres. Pozwany nie wykazał natomiast, że kredytobiorcy indywidualnie uzgodnili wyżej wskazane postanowienia dotyczące klauzuli waloryzacyjnej, w tym sposób ustalenia wysokości kursu waluty po jakim miały być przeliczone kredyt do wypłaty oraz wysokość rat. W tym miejscu zaznaczyć

należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Pojęcie postanowień określających główne świadczenia stron kojarzone jest ze świadczeniami charakteryzującymi daną umowę, określającymi jej istotę, czyli tzw. essentialia negotii, rozumiane jako cechy, według których dokonuje się kwalifikacji konkretnej czynności prawnej do ustawowo wyróżnionych typów czynności. Ocena powinna być dokonywana w odniesieniu do konkretnej umowy z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności.

Zdaniem Sądu, głównego świadczenia stron, w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, dotyczą również klauzule indeksacyjne określające kurs wymiany waluty obcej w jakiej ustalane jest zobowiązanie kredytobiorcy i przeliczana jest wysokość podlegającej spłacie w PLN raty kredytu. Decydują one bowiem o wysokości głównych świadczeń stron.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że klauzule indeksacyjne zawarte w § 7 ust. 1 i § 12 ust. 4 umowy dotyczą głównych świadczeń stron umowy. Rozważenia zatem wymagało czy powyższe postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co zgodnie z art. 385¹ § 1 kc wykluczałoby ich kontrolę pod kątem nieuczciwego charakteru w obrocie z konsumentami.

W ocenie Sądu zapisy § 7 ust. 1 umowy stanowiące, stanowiące, że „kwota kredytu wyrażona w walucie (...) jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu” oraz § 12 ust. 4 umowy stanowiące, że „raty kapitałowo – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50” są postanowieniami, które naruszają wymóg przejrzystości materialnej umowy co do wyrażonej w walucie (...) wartości udzielonego kredytu. Na podstawie tych postanowień umowy nie można bowiem określić kwoty pieniężnej odpowiadającej wartości udzielonego kredytu w walucie obcej jako walucie rozliczeniowej. Ustalenie tej kwoty zależało bowiem od dwóch niewiadomych – kursu wymiany waluty i momentu jego ustalenia. Kurs wymiany waluty ma bowiem określać tabela kursowa banku, będąca aktem wewnętrznym, jednostronnym przedsiębiorcy, nieweryfikowalnym jeżeli chodzi o zasady ustalania wysokości kursu (...). Brak jest nadto możliwości wskazania w sposób pewny momentu ustalenia tego kursu skoro jak wynika z § 8 umowy kredyt miał być uruchomiony po spełnieniu warunków szczegółowo określonych w § 8 ust. 1 umowy a kredyt miał być uruchomiony w terminie 3 dni roboczych (z wyłączeniem sobót) od daty wskazanej przez kredytobiorców w pisemnej dyspozycji uruchomienia kredytu. Zgodnie więc z tymi postanowieniami łączącej strony umowy ustalenie salda zadłużenia konsumentów miało nastąpić według kursu kupna waluty (...) obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu. W oparciu o takie zapisy umowy nie sposób jest uznać, że całkowity koszt zaciąganego przez powodów jako konsumentów zobowiązania został określony w sposób jednoznaczny. Także zapisy § 12 ust. 4 umowy stanowiące, że raty kapitałowo – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50 są postanowieniami, które naruszają wymóg przejrzystości materialnej umowy. W tym przypadku nie sposób jest określić wysokości świadczeń powodów, gdyż zostały one uzależnione od pozostających poza umową tabel kursowych ustalanych przez kredytodawcę w oparciu o niewyjaśnione kryteria.

To te właśnie zapisy nie określają w sposób prosty i zrozumiały głównych świadczeń stron umowy.

Reasumując stwierdzić należy, że analiza powyższych zapisów umowy nie pozwala przyjąć, iż zostały one wyrażone prostym i zrozumiałym językiem jak wymaga tego art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG lub, że zgodnie z art. 385¹ § 1 kc zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nie sposób jest przyjąć, aby w oparciu o nie przeciętny konsument mógł ustalić lub zweryfikować wysokość swojego zobowiązania, w tym obciążającej go raty spłaty kredytu czyli aby miał pełną świadomość i pełne rozeznanie co do wysokości obciążających go świadczeń. Tym samym zakwestionowane klauzule mogły podlegać kontroli w ramach systemu ochrony konsumentów przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców.

Niejednoznaczność postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych pozwalała badać czy postanowienia te nie były abuzywne. Należało zatem ustalić czy wskazane postanowienia umowne, kształtowały prawa i obowiązki kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy.

Dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką i moralnością. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są: niedoinformowanie drugiej strony umowy, spowodowanie jej dezorientacji, wywołanie u klienta błędnego przekonania, wykorzystanie niewiedzy klienta lub jego naiwności, ukształtowanie stosunku prawnego niezgodnie z zasadą równorzędności stron. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania.

Rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce wówczas, gdy umowa przewiduje nieusprawiedliwione dysproporcje, na niekorzyść konsumenta, w rozłożeniu umownych praw i obowiązków. Chodzi o zawarcie w umowie postanowień, które szczególnie mocno godzą w interesy majątkowe konsumenta.

W ocenie Sądu wprowadzenie do umowy klauzul zawartych w § 7 ust. 1 i § 12 ust. 4 jest działaniem wbrew dobrym obyczajom. Na podstawie powyższych postanowień kredytodawca przyznał bowiem sobie prawo do przeliczenia zobowiązań powodów po dowolnym kursie i do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego walutą (...) poprzez wyznaczenie w tabelach kursowych kursu sprzedaży (...). Przedmiotowe postanowienia dawały kredytodawcy uprawnienie do określenia wysokości kursu do przeliczania wysokości zobowiązania kredytobiorców na walutę (...) i kursu sprzedaży (...) służącego do przeliczania rat z waluty (...) na złotówki bez jakichkolwiek wytycznych, ram czy ograniczeń. Pozwany miał więc dowolność w kształtowaniu wysokości zobowiązania powodów, których kredyt indeksowany był kursem (...).

Takie ukształtowanie klauzuli waloryzacyjnej, zgodnie z którym bank może w sposób dowolny i niepoddający się weryfikacji ustalać kursy waluty, stanowiące narzędzie indeksacji, a tym samym wpływać na wysokość własnych korzyści i generować dodatkowe i nieprzewidziane umową koszty dla kredytobiorcy, rażąco narusza zasadę równowagi kontraktowej na niekorzyść konsumenta i dobre obyczaje (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r., VI ACa 420/11).

Klauzulą abuzywną jest postanowienie umowne zezwalające stronie (bankowi) na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony. Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim pokrzywdzeniem kontrahenta. Niedozwolony charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika bowiem z nieakceptowalnego oddania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystwała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu. W świetle bowiem art. 385¹ kc kontroli podlega treść umowy, a nie sposób jej wykonania czy też sposób ewentualnego wykorzystania badanego postanowienia umownego przez przedsiębiorcę, na którego korzyść postanowienie to zostało zastrzeżone. Postanowienie umowne skutkujące rażącą dysproporcją uprawnień i obowiązków kontraktowych na niekorzyść konsumenta jest abuzywne od chwili zawarcia umowy, bez względu na to czy i jak przedsiębiorca skorzysta z przewidzianych w nim uprawnień. Ocena zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonywana jest na dzień zawarcia umowy. Oznacza to, że kontroli podlega samo uprawnienie do stosowania danej klauzuli a nie sposób jego wykorzystania. Z tej przyczyny wysokość kursów (...), jakie bank przyjmował do przeliczenia salda kredytu do wypłaty i ustalenia wysokości rat kredytu, nie miała znaczenia dla oceny abuzywnego charakteru postanowień umowy.

Zapisy zawarte w § 7 ust. 1 i § 12 ust. 4 umowy, w ocenie Sądu, nie tylko kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ale też rażąco naruszają ich interesy. W ocenie Sądu powodowie po analizie wskazanych postanowień umowy nie mogli uzyskać wiedzy o wysokości ich zobowiązania w walucie (...), która to wysokość miała się przekładać na wysokość rat kredytu, jakie zobowiązani byli spłacać.

Z treści umowy wynika, że bank udzielając kredytu w złotych ryzykował stratę jedynie kwoty, która została wypłacona powodom, co mogło nastąpić w przypadku znacznego spadku wartości waluty wskazanej jako waluta

indeksacji. Natomiast w przypadku powodów wysokość ich zobowiązania mogła osiągnąć niczym nieograniczoną wysokość już na początkowym etapie (wraz ze spadkiem wartości waluty krajowej w stosunku do waluty indeksacji). Do tego mogło dojść również w czasie wykonywania zobowiązania po kilku lub kilkunastu latach. Ponadto umowa nie przewidywała instrumentów, które pozwoliłoby powodom na zmianę sposobu wykonywania umowy po wystąpieniu niekorzystnego dla nich wzrostu kursu walut.

Z tych też względów wskazane powyżej uregulowania umowy należy uznać za niedozwolone, gdyż mogły doprowadzić i ostatecznie doprowadziły, gdy porównamy wysokość udzielonego kredytu, wysokość spłaconego kredytu i wysokość zadłużenia, do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli do nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między stronami. Ponadto naruszyły one dobre obyczaje, ponieważ doszło do wykorzystania przewagi kontraktowej banku, który dokonując wcześniej fachowej oceny ryzyka kursowego zabezpieczył swoje interesy, a nie interesy powodów.

W tym miejscu należy wskazać, że bank nie wykonał także swoich obowiązków w zakresie poinformowania powodów o ryzyku kursowym. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by powodowie mieli pełną wiedzę co do konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. P. obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający powodom, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynikało, by taki obowiązek informacyjny został przez bank wykonany w sposób ponadstandardowy, dający powodom pełne rozeznanie w tym zakresie. Na tę okoliczność pozwany nie przedstawił w zasadzie żadnych dowodów.

Dysproporcja praw i obowiązków stron na niekorzyść powodów jako słabszej strony stosunku zobowiązaniowego jest nieusprawiedliwiona a brak równowagi kontraktowej występuje w stopniu, który rażąco narusza interes majątkowy konsumentów, zobowiązując ich do spłaty zaciągniętego kredytu w wysokości arbitralnie ustalonej przez bank. Jednostronna swoboda kształtowania przez bank sytuacji finansowej powodów uniemożliwiała przy tym sprawdzenie zasadności i prawidłowości decyzji banku, co również narusza prawo powodów do uzyskania pełnej i rzetelnej informacji o czynnikach kształtujących ich obowiązki. Naruszony jest zatem również ich interes pozamajątkowy w postaci niepewności co do okoliczności wpływających na wysokość ich zobowiązania.

To, że powodowie dokonali wyboru kredytu indeksowanego do waluty (...) i oświadczyli, że zostali poinformowani przez bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut, nie oznacza bowiem, że wyrazili zgodę na regulowanie w ramach umowy kredytu swoich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami czy też, że wyrazili zgodę na rażące naruszenie ich interesów.

Wobec niejednoznacznych postanowień umowy określających główne świadczenia stron nie sposób jest również przyjąć, że powodowie zawarli umowę kredytu pozostając w pełni świadomi co do wynikających z niej obciążeń a tym samym, że byli w pełni rozeznanani co do ryzyka jakie na siebie przyjmują. Pozwany nie udowodnił udzielenia powodom konkretnych informacji na temat ryzyka kursowego przed zawarciem umowy do czego zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodowego określoną w art. 6 kc był obowiązany. Brak jest też dowodu na to, by powodowie zostali pouczeni o zasadach konstruowania przez bank tabel kursowych stanowiących podstawę określenia kursu waluty na potrzeby ustalenia wysokości rat kredytu oraz aby zostali poinformowani o tym jakie będą konsekwencje wysokiego (tj. wykraczającego poza normalne, typowe wahania) wzrostu wartości waluty do jakiej kredyt jest indeksowany, którego to wzrostu, z uwagi na długi okres, na jaki został zaciągnięty kredyt, nie można przecież było wykluczyć.

Powyższe prowadzi do wniosku, że brak jest podstaw aby przyjąć, iż w chwili zawierania umowy kredytowej powodowie mogli mieć pełne rozeznanie co do tego jak duże jest ryzyko zmiany kursu waluty na przyszłość na przestrzeni wielu lat obowiązywania umowy kredytowej i jakie to będzie miało dla nich skutki ekonomiczne.

Przechodząc do oceny skutków uznania postanowień zawartych w umowie za niedozwolone postanowienia umowne, należy mieć na uwadze, że co do zasady uznanie postanowień umowy za niedozwolone nie powinno powodować upadku całej umowy, gdyż jak stanowi art. 385¹ § 2 kc jeżeli postanowienia umowy nie wiążą konsumenta zgodnie z § 1 tego artykułu, strony są umową związane w pozostałym zakresie.

Utrzymanie w mocy umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej nie będzie możliwe zwłaszcza wówczas gdy uznanie zawartych w niej postanowień za klauzule abuzywne doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnicy kursów walutowych, ale również pośrednio do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Skoro zaś klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, to obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy wydaje się w tych okolicznościach niepewna.

W ocenie Sądu utrzymanie w mocy łączącej strony umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) bez uznanych za niedozwolone postanowień regulujących mechanizm indeksacji jest niemożliwe, gdyż prowadziłoby do zmiany charakteru prawnego tego stosunku obligacyjnego. Wyeliminowane zostałyby bowiem pośrednio z tej umowy ryzyko kursowe związane z indeksacją przedmiotu kredytu do waluty obcej to jest (...). Pozostawienie umowy w kształcie okrojonym poprzez wyeliminowanie z niej klauzul indeksacyjnych określających przecież główne świadczenia stron umowy, zdaniem Sądu, stanowiłoby naruszenie art. 353¹ kc wyrażającego zasadę swobody umów. Byłoby sprzeczne z istotą, naturą stosunku zobowiązaniowego, który strony chciały wykreować. Bez takich bowiem postanowień nie może dojść do ważnego zawarcia umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. O zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umów kredytu indeksowanego do waluty obcej, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Wyeliminowanie z umowy zapisów regulujących mechanizm indeksacji nie pozwala na utrzymanie w mocy tak ukształtowanego stosunku prawnego jako sprzecznego z naturą (charakterem prawnym) zobowiązania, które strony chciały wykreować. Umowę w tak okrojonym kształcie uznać należy za nieważną. Nie można bowiem zastąpić zawartych w niej niedozwolonych postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Mając na uwadze powyższe Sąd przesłankowo stwierdził, iż umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawarta w dniu 19 września 2005 r. pomiędzy powodami a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. była nieważna. Powodowie powołując się bowiem na jej nieważność żądali zasądzenia na ich rzecz od pozwanego kwoty 197.017,92 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z tą nieważnością umowy. Zasądzenia tej kwoty domagali się oni tytułem zwrotu zapłaconych przez nich rat kredytu.

Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, to jest takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 kc).

Skutkiem stwierdzenia, że umowa kredytu była nieważna jest uznanie, że spełnione przez obie strony tej umowy świadczenia nie miały oparcia w łączącej je umowie. Na podstawie umowy kredytu w okresie od 2 listopada 2005 r. do 1 października 2018 r. powodowie świadczyli pozwanemu kwotę 197.018,42 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd w związku z uznaniem za nieważną umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) zawartej w dniu 19 września 2005 r. zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów dochodzoną pozwem kwotę 197.017,92 zł.

Zwrot świadczenia nienależnego powinien nastąpić po wezwaniu dłużnika, gdyż zgodnie z art. 455 kc jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie wezwali pozwanego do zwrotu wpłaconych na poczet umowy kwot pozwem, który doręczony został pozwanemu w dniu 4 lipca 2023 r. Roszczenie powodów stało się zatem wymagalne w tej dacie i stąd odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty Sąd zasądził na rzecz powodów od dnia 5 lipca 2023 r. do dnia zapłaty.

W przedmiotowej sprawie pozwany podnosił zarzut nadużycia przez powodów prawa polegający na próbie wykorzystania przepisów dotyczących ochrony konsumentów w celu uzyskania nadmiernych korzyści, nieproporcjonalnych względem zarzucanego bankowi nieprecyzyjnego sformułowania treści umowy. W ocenie Sądu podniesiony zarzut nie może odnieść skutku. Nie ulega wątpliwości, że zamiarem powodów było zaciągnięcie kredytu na remont domu i spłatę kredytów mieszkaniowych. Przy zawieraniu umowy kredytu nie mieli oni żadnego wpływu na jej treść. Kredytodawca natomiast posługując się opracowanymi przez siebie wzorcami umownymi wprowadził do umowy mechanizmy indeksacji powiązane z kursem franka szwajcarskiego, które zostały uznane przez Sąd za klauzule abuzywne. Skoro więc kredytodawca zachował się względem powodów nielojalnie i niewłaściwie nie może on powoływać się na nadużycie praw podmiotowych przez powodów.

Ponieważ roszczenie ewentualne pozwu zgłoszone zostało na wypadek nie uwzględnienia przez Sąd żądania głównego, a Sąd żądanie to uwzględnił, zbędnym było zajmowanie się nim.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 6.417,00 zł, na którą złożyły się opłata od pozwu w kwocie 1.000,00 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów w kwocie 5.400,00 zł ustalone stosownie do treści § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964) i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.